

оскільки часто їхні ініціативи впроваджуються не завдяки, а всупереч владним структурам. Вирішення цього питання можна поділити на певні рівні, наприклад інституційний, фінансовий, моральний. З фінансової точки зору варто заохочувати молодь стипендіями не лише протягом навчання у ВНЗ, але і за успіхи у громадському житті. Слід підтримувати молодіжні ініціативи на місцевому рівні. Інституційний рівень стосується інфраструктури і головною проблемою залишається обмеженість приміщень для молодіжного розвитку. Молодь має знати, що її досягненнями пишаються та цінують всі її старання на благо держави [1].

Підсумовуючи, можна сказати, що питання державної молодіжної політики залишаються актуальними для України. Державна політика має певні недоліки, які варто виправляти, але в цьому процесі Україна не є унікальною, оскільки з такими викликами стикаються всі країни світу. Україна має великий потенціал та активних громадян, які роблять рішучі кроки для покращення стану молоді в державі.

Література

1. Youth and state: Partnership development / Democracy in action: turning on the Youth participation. Activity report // International Eastern Partnership Conference. Youth and State: Partnership for development – 7–8 December 2018. Lviv. – С.18

Луцишин Галина,

д. політ. н., проф.

Національний університет «Львівська політехніка»

ОСВІТА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ

Питання освіти національних та етнічних меншин може стати як чинником консолідації та примирення у суспільстві, так і сприяти міжетнічному протистоянню, загостренню міждержавних відносин. Система освіти національних меншин включає діяльність державних та недержавних інститутів, функціонування яких спрямоване на задоволення освітніх потреб представників національних меншин.

Політика ЄС у сфері захисту національних меншин спрямована на гарантування рівних прав та можливостей для різних етнічних груп, зокрема, від держав Центральної та Східної Європи вимагається створення інститутів, які гарантують захист прав національних меншин та забезпечують їх культурний розвиток. Основними міжнародними документами, які регламентують діяльність національних меншин є Європейська конвенція з прав людини, Європейська хартія регіональних мов та мов меншин, Рамкова конвенція Ради Європи про захист національних меншин. Серед інститутів, які регулюють діяльність національних меншин у країнах ЄС є національні інститути із захисту прав людини (омбудсмен); представництво у державних органах, державні комісії. Також важливу роль відіграють дорадчі органи, зокрема, це Рада меншин з обраними представниками; місцеві ради при політичних, адміністративних і культурних органах; організації національних меншин.

На розвиток міждержавного співробітництва значною мірою впливає політика держави щодо розвитку національних меншин, зокрема, як забезпечуються національні, освітні, культурні та релігійні потреби польської меншини в Україні та української меншини в Республіці Польща. Ці питання є надзвичайно актуальними та складними, зокрема, можна виділити кілька дискусійних моментів щодо зовнішньої політики держав, які безпосередньо стосуються питання національних меншин – питання, пов'язані із окремими історичними подіями (перепоховання жертв війни та політичних репресій, встановлення пам'ятних знаків тощо), аналіз ситуації щодо дотримання міжнародних норм захисту прав національних меншин, освіта національних меншин та ін.

Україна та Польща намагаються забезпечити сприятливі умови для реалізації права національних меншин на розвиток своєї етнічної, культурної та релігійної самобутності згідно Договору про добросусідство від 1992 року. Згідно із цим Договором, Україна та Польща повинні сприяти діяльності освітніх, культурних і релігійних організацій та товариств української і польської національних меншин на території обох держав. Також важливою є Угода між Урядом України і Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі культури, науки і освіти, яка набула чинності у 1999 році.

Важливу роль відіграють спільні міжпарламентські та міжурядові комісії з діяльності національних меншин. Діяльність Комісій є конструктивним

інструментом співпраці та підґрунтям плідного стратегічного партнерства України з Польщею в питаннях забезпечення прав національних меншин. Завдяки роботі двосторонніх міжурядових комісій з питань забезпечення прав національних меншин досягнуто значного поступу у сфері захисту прав та інтересів відповідних етнічних спільнот.

Відповідно до законодавства України, а також з огляду на специфіку етнонаціонального й етнокультурного розвитку української держави освіта національних меншин сприяє збалансованому задоволенню освітніх запитів українського суспільства. Законодавча база гарантує передусім вільний розвиток національних меншин та стимулює їхнє прагнення зберегти свою ідентичність.

У 2018 р. в Україні мовами національних меншин навчалось близько 400 тисяч дітей у 735-ти навчальних закладах. У системі загальної середньої освіти здійснюється навчання шістьма мовами національних меншин, дві з яких – болгарська і словацька – вивчаються в початковій школі, а 19 мов вивчаються в школах як окремий предмет. На шести мовах – російській, румунській, угорській, молдовській, польській, кримськотатарській здійснюється виховання в дошкільних навчальних закладах. У системі професійно-технічної освіти навчання здійснюється українською і російською мовами, а в системі вищої освіти – українською, російською, румунською й угорською мовами [1].

Також в Україні у 2014 році за підтримки Ради Європи було видано «Буквар» з болгарської, гагаузької мови та івриту для учнів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. При Міністерстві освіти і науки України діє Громадська рада керівників освітніх програм, до якої входять 39 представників громадських об'єднань нацменшин.

Аналіз ситуації в Україні із навчанням польської меншини показав, що найбільша кількість дітей навчається у Хмельницькій обл. На даний час на території Львівської, Івано-Франківської та Закарпатської областей діє 5 шкіл з польською мовою навчання, близько 80 позашкільних навчальних закладів та 6 дошкільних груп. Також у 2004 р. створено кафедру польської філології у Львівському Національному Університеті імені І. Франка, польська мова вивчається також на кафедрі слов'янських мов Інституту філології Прикарпатського Національного Університету імені Василя Стефаника.

У Польщі реалізація права осіб на навчання мовою меншини та її вивчення, а також вивчення історії та культури даної меншини регулюється нормами Закону «Про освіту» від 14 грудня 2016 року, згідно з положеннями якого за запитом батьків вивчення мови, історії та культури меншини може здійснюватися: 1) в окремих групах, відділеннях або школах (у школах можуть створюватися двомовні відділення, де навчання здійснюється польською та іноземною мовою); 2) в окремих групах, відділеннях або школах – з додатковим вивченням мови, історії та культури; 3) у міжшкільних навчальних пунктах. Важливо, що кошти на шкільні підручники, які задовольняють освітні потреби учнів, що належать до певної національної або етнічної окремішності, виділяються з державного бюджету. Окрім освіти, меншинні організації завдяки державним дотаціям щороку фінансують діяльність художніх колективів та осередків культури, реалізують видавничі проекти та культурні заходи [2, С. 36].

Згідно із польським законом про освіту та відповідним рішеннями Міносвіти Польщі, в дошкільному навчальному закладі або дошкільному відділі початкової школи діти зобов'язані вивчати, окрім рідної, також державну, польську мову. У 2016–2017 навчальному році в Польщі функціонувало 34 дошкільні заклади і групи, де українською мовою навчалися або українську мову вивчали 375 дітей української меншини. На сьогодні на території Польщі працюють п'ять комплексів шкіл з українською мовою навчання, існує 170 класів (пунктів) з вивчення української мови при польських школах. Згідно з останніми змінами до польського закону про освіту, двомовними, підпорядкованими органам місцевого самоврядування, в Польщі є дві українські школи: в Перемишлі (Підкарпатське воєводство) та Білому Борі (Західно-Поморське воєводство). У цих школах лише українознавчі дисципліни викладаються рідною мовою, загальноосвітні ж предмети – польською мовою.

Українські школи в підпорядкуванні місцевих і регіональних органів влади є в Баритошицях і Гурові Ілавецькому (Вармінсько-Мазурське воєводство), а також у Лігниці (Нижньосілезьке воєводство). У них предмети, пов'язані з польською мовою, історією, літературою, культурою, географією Польщі викладаються польською мовою. У разі, якщо предмети природничо-математичного циклу або будь-які інші викладаються українською мовою,

вчитель зобов'язаний подавати термінологію поряд з українською й польською мовою [2, С. 35].

Також у Польщі працюють суботньо-недільні українські школи у Варшаві, Кракові, Вроцлаві, Щецині, Познані та інших містах, де навчаються як діти меншини, так і трудових мігрантів із України.

Одним із найбільшими освітніми закладами української національної меншини в Польщі є комплекс загальноосвітніх шкіл імені Богдана-Ігоря Антонича у м. Легниці, що бере початок із 1957 р. (гімназія – 66 учнів, ліцей – 42 учні, а у 2018 р. відкрито початкову школу для української меншини) та Гурові Іловецьким (гімназія – 56 учнів, ліцей 214 учнів, профільний ліцей – 23 учні), комплекс загальноосвітніх шкіл у Бартошице, працює з 1999 р. і має 126 учнів; комплекс загальноосвітніх шкіл ім. Маркіяна Шашкевича у Перемишлі функціонує з 1998 р. (початкова школа – 56 учнів, гімназія – 69, ліцей – 61 учень). Загальноосвітній комплекс у Білим Борі – єдина українська школа на Західному Помор'ї (початкова – 37 учнів, гімназія – 32 учні, ліцей – 54 учні), міжшкільний пункт навчання української мови (Українська суботня школа) у Варшаві [3]. У деяких регіонах відсутні освітні заклади, де вивчення української мови є бажаним у рамках освітньої мережі Польщі. Серед них Люблінське воєводство, в якому проживає достатня кількість представників української національної меншини і де школи могли б функціонувати, але їх не створюють.

Важливо наголосити, що велику допомогу надають освітнім закладам і викладачам польської мови Посольство Республіки Польща в Україні та Генеральні консульства Республіки Польща в Києві, у Львові, Харкові, які передають велику кількість навчальної літератури та підручників, виданих за сприяння Фондації допомоги польським школам на Сході імені Г. Гоневича у Любліні. Також допомагає Товариство «Спільнота польська», яка опікується поляками, які проживають за межами Польщі.

Література

1. Гарантії щодо навчання мовами нацменшин у школі будуть прописані у законі про середню освіту. [Електронний ресурс]/ УНІАН – Режим доступу: <https://www.unian.ua/society/2209941-garantiji-schodo-navchannya-movami-natsmenshin-u-shkoli-budut-propisani-u-zakoni-pro-serednyu-osvitu-grinevich.html>

2. Коваленко О. М. Освітянська політика України та Польщі щодо національних меншин (2000–2005 рр.) / О. М. Коваленко // Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах «Грані». – 2012. – № 5 (85). – С. 34–39.

3. Сподарик Г. Українські школи в Польщі/ Г.Сподарик // Наш вибір. – 2013. – 30 квітня.

Маруняк Юрій

науковий співробітник

*Міжнародного інституту освіти, культури та зав'язків з діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка»*

ГРОМАДСЬКА АКТИВІНСТЬ МІГРАНТІВ З ТОЧКИ ЗОРУ УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІНТЕРЕСІВ

Початок ХХІ ст. характеризується підвищеною мобільністю населення, що спричиняє глибокі зміни не лише в сфері демографічних показників, а й більшості сфер суспільного життя. В умовах, коли бідність та нестабільність суспільств (зокрема, і внаслідок збройних конфліктів) залишаються поширеними явищами, міграція постає як один з актуальних виходів не лише для вирішення економічних проблем, а й як спосіб зберегти життя. В цих умовах у грудні 2018 р. відбулася безпрецедентна подія – підписання ініційованого ООН «Всесвітнього пакту за безпечну, впорядковану і регульовану міграцію» [1]. Однак, попри багаторічну спільну роботу над цим документом, низка держав та політичних сил виступили проти нього. Позиція щодо підписання Міграційного пакту стала важливим фактором внутрішньої та зовнішньої політики країн, у яких питання міграції на сьогодні є актуальним.

Здебільшого критики міграційного пакту – це європейські політичні сили правого спрямування, які використовують цю ситуацію, щоб ще раз наголосити на незгоді із політикою в сфері міграції, яку пропонують наднаціональні європейські структури. Водночас, зовсім інша ситуація із позицією української сторони у цьому питанні. Україна не представила своєї позиції на саміті у